

Werkloosheid in 2004–2011: stromen en duren

Wendy Smits, Harry Bierings en Robert de Vries

Als het aantal mensen dat werkloos wordt groter is dan het aantal werklozen dat er in slaagt weer aan het werk te komen of zich terugtrekt van de arbeidsmarkt, neemt de werkloosheid toe. In de periode 2004–2011 werden fluctuaties in de werkloosheid meer door de instroom dan door de uitstroom bepaald. Zowel de kans om werkloos te worden als de kans om weer aan het werk te gaan, hangen samen met leeftijd en opleidingsniveau. Ouderen hebben een kleinere kans om werkloos te worden dan jongeren, maar eenmaal werkloos komen ze minder snel weer aan de slag. Hoger en middelbaar opgeleiden worden niet alleen minder gauw werkloos dan lager opgeleiden, ze zijn daarnaast ook gemiddeld korter werkloos.

1. Inleiding

Het werkloosheidscijfer is één van de belangrijkste indicatoren van krapte of ruimte op de Nederlandse arbeidsmarkt. Het werkloosheidspercentage geeft echter geen inzicht in de onderliggende dynamiek op de arbeidsmarkt. Als het aantal mensen dat werkloos wordt groter is dan het aantal werklozen dat er in slaagt om (weer) aan de slag te komen of uitstroomt naar inactiviteit neemt het aantal werklozen toe. Een toename in de werkloosheid kan dus zowel door ontwikkelingen in de instroom in werkloosheid als door ontwikkelingen in de uitstroom worden veroorzaakt. (Baker, 1992; Gomez, 2012). Voor arbeidsmarktbeleid gericht op het terugdringen van de werkloosheid is dat een wezenlijk verschil.

Bovendien zijn er aanwijzingen dat de arbeidsmarktdynamiek sterk verschilt tussen groepen (Bierings en De Vries, 2011; Bierings, Kerkhofs en De Vries, 2010). Over het algemeen hebben jongeren meer kans om werkloos te worden dan ouderen, maar komen ze ook weer sneller aan de slag. Ouderen hebben te maken met langere werkloosheidsduren. (Bierings en De Vries, 2011).

Sinds enkele jaren publiceert het CBS naast cijfers over de werkloosheid ook informatie over stromen in en uit de werkloosheid en werkloosheidsduur. In dit artikel wordt op basis van deze cijfers een beeld gegeven van de jaarlijkse werkloosheidsontwikkeling in de periode 2004–2011. Ook komt de onderliggende dynamiek voor verschillende groepen op de arbeidsmarkt aan de orde.

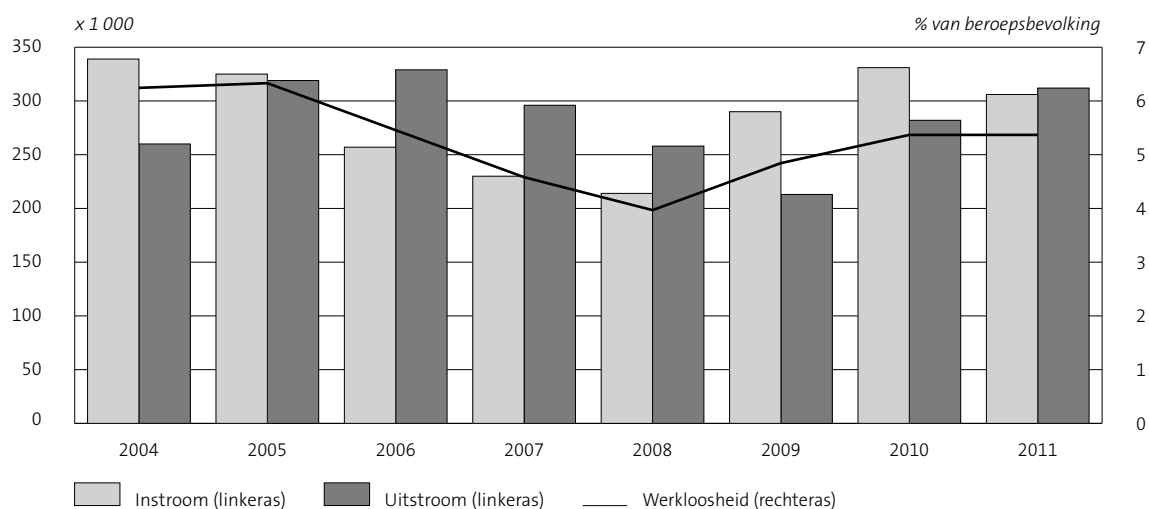
2. Stromen van en naar werkloosheid

In de periode 2004–2011 was de werkloosheid het hoogst in 2005. In dat jaar was 6,5 procent van de beroepsbevolking werkloos. Tussen 2005 en 2008 daalde de werkloosheid. Dit komt doordat na 2005 sprake was van een daling van de instroom in de werkloosheid. De uitstroom vanuit werkloosheid bleef tussen 2005 en 2006 aanvankelijk op peil, maar is na 2006 ook gaan dalen

2.1 Instroom

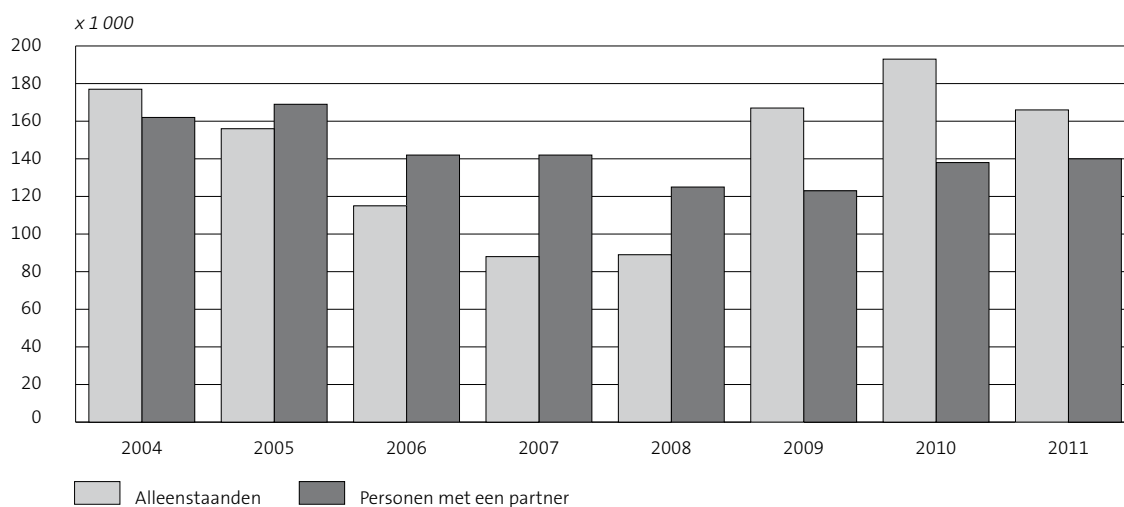
De instroom in werkloosheid bestaat uit mensen die werkloos worden na baanverlies en uit mensen die voorheen niet actief waren op de arbeidsmarkt en op zoek gaan naar werk maar daar niet gelijk in slagen. Vanaf 2005/2006 daalde vooral de instroom vanuit de werkzame beroepsbevolking. Minder mensen verloren hun baan. De tweede groep, instroom vanuit de niet-beroepsbevolking, daalde ook maar veel minder. Vanaf 2005 tot en met 2007 waren de meeste nieuwe werklozen dan ook mensen die voorheen niet actief waren op de arbeidsmarkt, zoals schoolverlaters en herintreders. In 2008 was het werkloosheidspercentage op het

2.1.1 Stromen in en uit werkloosheid en werkloosheidspercentage

laagste niveau, namelijk 3,8. Vanaf 2008 steeg de werkloosheid weer tot 5,4 procent in 2010. Met name de instroom vanuit werk nam flink toe, de instroom vanuit de niet-beroepsbevolking steeg slechts licht. Na 2008 had het merendeel van de nieuwe werklozen voorheen een baan. Fluctuaties in de instroom in werkloosheid werden in de periode 2004–2011 vooral bepaald door de instroom vanuit werk. De instroom vanuit de niet-beroepsbevolking fluctueerde veel minder met de conjunctuur.

2.1.2 Instroom naar werkloosheid vanuit werkzame beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking

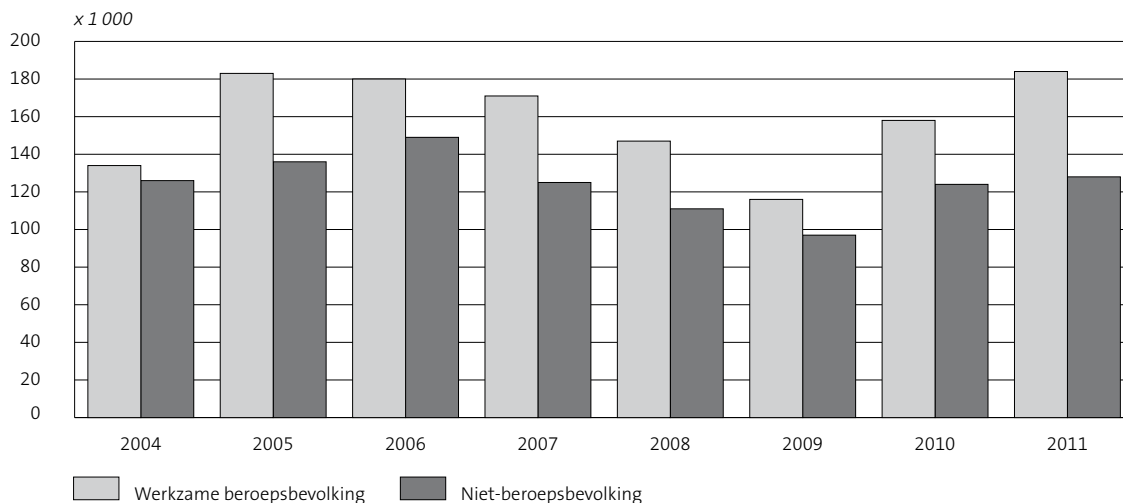

2.2 Uitstroom

Naast de instroom in werkloosheid wordt het werkloosheidspercentage bepaald door de uitstroom uit werkloosheid. Deze uitstroom bestaat enerzijds uit mensen die werk hebben gevonden en anderzijds uit mensen die stoppen met zoeken naar werk en zich terug trekken van de arbeidsmarkt. Vanaf 2006 daalde de uitstroom uit werkloosheid vooral doordat minder werklozen ontmoedigd raakten en uitstroonden naar inactiviteit. In 2007 nam echter ook de uitstroom van werkloosheid naar werk af. Dat heeft er onder andere mee te maken dat de pool van werklozen erg klein was geworden. Zoals gezegd neemt na 2008 de

werkloosheid snel toe waardoor deze pool meer nieuwe werklozen bevat. Vanaf 2009/2010 is de uitstroom vanuit werkloosheid dan ook weer gestegen. Dat geldt zowel voor de uitstroom naar werk als de uitstroom naar inactiviteit. Dat betekent enerzijds dat veel nieuwe werklozen er snel in slaagden weer aan de slag te komen, maar dat anderzijds de groep werklozen die ontmoedigd is geraakt eveneens is toegenomen.

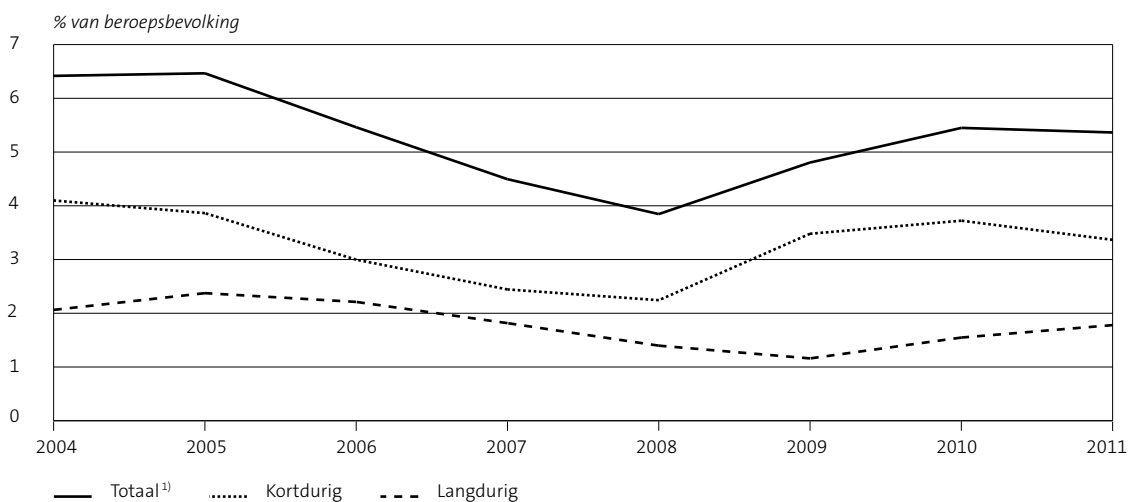
2.2.1 Uitstroom van werkloosheid naar werkzame beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking

3. Kortdurige en langdurige werklozen

Als de instroom in werkloosheid groter wordt, neemt aanvankelijk het percentage kortdurige werklozen toe. Dat zijn mensen die minder dan een jaar werkloos zijn. Als de uitstroomratio, dat wil zeggen het aandeel werklozen dat uitstroomt naar betaald werk of inactiviteit, niet stijgt, groeit een jaar later ook het percentage langdurige werklozen.

3.1 Kortdurige en langdurige werkloosheid

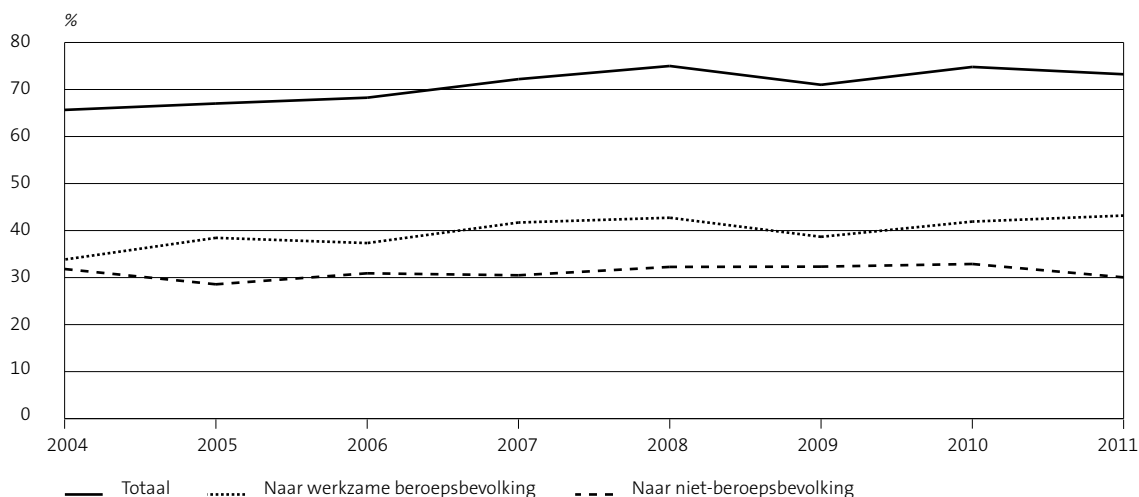

¹⁾ Inclusief 'werkloosheidsduur onbekend'.

De economische crisis in 2009 leidde niet alleen tot een toename van het aantal kortdurige werklozen in dat jaar, maar ook tot een stijging van het percentage langdurige werklozen in 2010. De uitstroombestand daalde in 2009 iets maar nam in 2010 weer toe.

Opvallend is dat, met uitzondering van 2008, er in de periode 2004–2011 sprake was van een negatieve correlatie tussen uitstroom naar werk en uitstroom naar inactiviteit. De toename van de kans op uitstroom naar werk in die periode ging gepaard met een afname van de kans op uitstroom naar de niet-beroepsbevolking.

3.2 Uitstroombestand werkloosheid

4. In- en uitstroombestand naar leeftijd en opleidingsniveau

4.1 Leeftijd

Ouderen hebben de kleinste kans om werkloos te worden, maar ook de kleinste kans om, vanuit werkloosheid, weer aan de slag te komen. Vaker stromen ze vanuit werkloosheid door naar inactiviteit. Opvallend is dat leeftijd er, tijdens een periode van laagconjunctuur, in verhouding meer toe doet dan tijdens een hoogconjunctuur. Voor werkenden van 25 jaar en ouder is de instroomratio tijdens de laagconjunctuur in 2011 twee maal zo groot als tijdens de hoogconjunctuur in 2008. Voor jongeren onder de 25 jaar is de instroomratio naar verhouding minder toegenomen.

4.1.1 In- en uitstroombestand werkloosheid naar leeftijd en opleidingsniveau

	Naar werkloosheid				Van werkloosheid			
	van werkzame beroepsbevolking		van niet-beroepsbevolking		naar werkzame beroepsbevolking		naar niet-beroepsbevolking	
	2008	2011	2008	2011	2008	2011	2008	2011
	%							
15 tot 25 jaar	2,9	4,1	4,4	5,6	56,8	46,4	35,1	38,2
25 tot 45 jaar	1,1	2,2	7,1	7,6	48,9	51,7	26,2	22,4
45 tot 65 jaar	0,9	1,8	1,9	2,3	28,7	30,3	37,2	33,8
Lager onderwijs	1,7	2,6	3,1	3,9	38,8	37,0	34,7	35,7
Middelbaar onderwijs	1,0	2,2	4,5	5,2	44,3	45,9	32,9	29,1
Hoger onderwijs	1,1	2,0	4,3	4,1	45,1	48,0	26,8	22,4

Voor de uitstroomratio naar werk zijn de verschillen nog opvallender. Voor werklozen tot 25 jaar is de uitstroomratio naar werk tijdens de laagconjunctuur beduidend lager dan tijdens de hoogconjunctuur, terwijl voor werkloze 25-plussers de uitstroomratio's juist iets zijn toegenomen. Vooral onder jongeren zal in een periode van laagconjunctuur de werkloosheidsduur dus stijgen. Bovendien stromen jongeren tijdens een periode van laagconjunctuur vaker uit naar inactiviteit.

4.2 Opleidingsniveau

Middelbaar en hoger opgeleiden lopen minder risico werkloos te worden dan lager opgeleiden. Als ze werkloos worden, komen ze bovendien sneller weer aan het werk. De verschillen in de kans om werkloos te worden zijn kleiner ten tijde van laagconjunctuur (2011) dan in tijden van hoogconjunctuur (2008). Tegelijkertijd neemt het verschil in de kans om weer aan het werk te komen tijdens laagconjunctuur toe. Zo hebben middelbare en hoger opgeleiden in 2011 een hoger uitstroomratio naar werk en een lagere uitstroomratio naar inactiviteit dan in 2008. Voor lager opgeleiden is het omgekeerde het geval.

5. Conclusie

De afgelopen jaren werden in Nederland fluctuaties in het werkloosheidspercentage meer door de instroom in de werkloosheid dan door de uitstroom bepaald. Met name de instroom in werkloosheid van mensen die voorheen een baan hadden, was conjunctuurgevoelig. De instroom van mensen die voorheen niet actief op de arbeidsmarkt waren, reageerde slechts in beperkte mate op de conjunctuur.

De effecten van de huidige economische crisis in Nederland zijn anders voor personen onder de 25 dan voor personen van 25 jaar en ouder. Personen van 25 jaar en ouder verloren in 2011 weliswaar eerder hun baan dan in 2008, maar kwamen ook wat makkelijker weer aan de slag dan voorheen. Werkloze jongeren stroomden in 2011 minder vaak uit naar werk en vaker uit naar inactiviteit.

Begrippen

Werkloosheidspercentage

Werkloos zijn personen (15 tot 65 jaar) zonder werk of met werk voor minder dan twaalf uur per week, die op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en die daarvoor direct beschikbaar zijn. Werkloosheid wordt gerapporteerd als percentage van de beroepsbevolking.

Instroom in werkloosheid

Personen die in jaar t tot de werkloze beroepsbevolking behoorden en in jaar $t-1$ tot de werkzame beroepsbevolking of niet-beroepsbevolking.

Uitstroom uit werkloosheid

Personen die in jaar t tot de werkzame beroepsbevolking of niet-beroepsbevolking behoorden en in jaar $t-1$ de werkloze beroepsbevolking.

Instroomratio

Het aandeel van personen die in jaar t-1 tot de werkzame of niet-beroepsbevolking behoren en in jaar t tot de werkloze.

Uitstroomratio

Het aandeel van de werklozen in jaar t-1 dat in jaar t tot de werkzame of niet-beroepsbevolking behoort.

Werkloosheidsduur

Het aantal maanden dat een persoon al werkloos is. Kortdurig werklozen zijn 0 tot 12 maanden werkloos en langdurig werklozen 12 maanden of meer werkloos.

Literatuur

Bierings, H., en R. de Vries (2011). Langdurig werkloosheid 2002-2009. *Bevolkingstrends*, 1/2011, 77–82.

Baker, M. (1992). Unemployment Duration: Compositional Effects and Cyclical Variability. *The American Economic Review*, 82(1), 313–321.

Elsby, M.W. L., R. Michaels en Gary Solon (2009). The Ins and Outs of Cyclical Unemployment. *American Economic Journal: Macroeconomics*, 1(1), 84–110.

Elsby, M., B. Hobijn en A. Sahin (2008). Unemployment Dynamics in the OECD, NBER, Working Paper 14617.

Gomes, P. (2012). Labour market flows: Facts from the United Kingdom. *Labour Economics* 19(2), 165–175.

Kerkhofs, M., H. Bierings, en R. de Vries, 2009, *Werkloosheidsduren op basis van de Enquête beroepsbevolking, 2002–2007*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Verklaring van tekens

.	gegevens ontbreken
*	voorlopig cijfer
**	nader voorlopig cijfer
x	geheim
–	nihil
–	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
0 (0,0)	
niets (blank)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen

2012–2013	2012 tot en met 2013
2012/2013	het gemiddelde over de jaren 2012 tot en met 2013
2012/'13	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2012 en eindigend in 2013
2010/'11–2012/'13	oogstjaar, boekjaar enz., 2010/'11 tot en met 2012/'13

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Den Haag/Heerlen, 2012.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.